

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

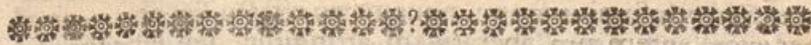
Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio I. De Virtutibus Theologicis generatim.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

nem, dicitur *Verbositas*: & si per inquietudinem corporis, quando scilicet aliquis per inordinatos membrorum motus vagacitatem indicat mentis, tunc dicitur *Inquietudo*. verbositas,
&
Inquietudo.

TRACTATUS IV. DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

1. **I**ustitia Christiana generatim duo involvit, fugam scilicet peccatorum, & actionem bonorum operum; juxta quod dicitur Psalm. 36. *Declina a malo, & fac bonum*. Et Isaia. cap. 1. *Quiescite agere perverse, discite bene facere*. Quia igitur præcedente Tractatu visum est de Peccatis, superest, ut perspectâ peccatorum malitiâ, Virtutum excellentia, decor, & natura declaretur; atque earum in primis, quæ cæteras antecellunt, uti sunt Virtutes Theologicæ, sic dictæ, quia DEUM pro suo immediato objecto respiciunt. Porro Tractatus de Virtutibus Theologicis celebris est, atque ob sui utilitatem, simul ac necessitatem, non solum in Theologia speculativa, sed etiam Morali communiter examinatur. Iustitia
Christiana
involvit
duo, quæ?

DISTINCTIO I.

De Virtutibus Theologicis generatim.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit tum Virtus ut sic, tum Theologica?

2. **P**ro clariori resolutione præmittendum, quod nomen Virtutis latissimè spectatum varias habeat significaciones. Et in primis quandoque Virtus accipitur pro qua. Virtutis no-
men variè
accipitur.

Y cun.

cunque perfectione, præfertim ea, quæ in vi seu facultate operandi consistit. Sic *Psal. 32.* dicitur: *Verbo Domini cali firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Sic e contra membra languida hominis, dicuntur esse destituta omni virtute suâ. Deinde nomen Virtutis sumitur nonnunquam pro effectu seu opere, quod per excellentem vim operativam attingitur, seu efficitur: sic *Marci cap. 6.* dicitur de Christo: *Non poterat ibi virtutem ullam facere.* Sed hæc Virtutis acceptiones nostro proposito parùm deserviunt.

Et quomodo in proposito?

Tertio igitur, & magis ad propositum, Virtus accipi solet, vel pro actu, sive operatione moraliter bonâ; ut est actus Fidei, Spei, & Charitatis Divinæ, actus humilitatis, patientiæ, & hujusmodi: in quo sensu D. Augustinus *lib. 2. De libero arbitrio, cap. 19.* dixit, *Virtutem esse bonum usum liberi arbitrij.* Vel pro habitu, seu facilitate & promptitudine quadam, inclinante ad ejusmodi bonam operationem: & hæc posterior est magis propria Virtutis acceptio, de qua loquendo sit

Virtus, quid?

3. **CONCL. I.** *Virtus generatim sumpta, est habitus perficiens substantiam intellectualem, & ad bonam operationem inclinans.* Ita in re communis Doctorum. Unde & Aristoteles *2. Ethic. cap. 6.* dixit, quod Virtus hominis aliud non sit, quam habitus, ex quo & bonus homo ipse efficitur, & bonum ejus opus: sive, ut verbis ejusdem utamur, *Virtus est, qua facit habentem, & opus ejus bonum.* Et in hoc sensu Virtus opponitur vitio; nam vitium reddit habentem malum, & opus ejus malum.

Sumitur magis proprie pro habitu.

4. Dicitur I. *habitus.* Quamvis enim Virtus quandoque sumatur pro ipsomet actu virtuoso, ut proximè dictum est; communius tamen, & magis proprie, accipitur pro habitu, ad eliciendos ejusmodi actus bonos inclinante: neque enim illicò solet dici virtuosus, temperans, vel mansuetus, &c. qui unum vel alterum actum virtutis temperantiæ, vel mansuetudinis elicit, sed qui ex actibus illis jam frequentatis acquisivit habitum, sive promptitudinem quandam sic operandi. Dicitur II. *perficiens substantiam intellectualem:* quia Virtus proprie accepta non datur in brutis, aut rebus inanimatis, sed in homine duntaxat, & Angelis, perfectissimè autem in Deo. Dicitur III. *& ad bonam operationem inclinans:* quia sicut generaliter habitus inclinant ad actus sibi correspondentes promptè atque faciliter eliciendos, ita & Virtus jam habituata, seu radicata in homine.

Virtus ut sic tripliciter dividitur.

5. **CONCL. II.** Virtus generatim dividitur tripliciter, nimirum ex parte subjecti in Virtutes intellectuales & morales, ex diver-

Quæst. 1. Quid, & quotuplex sit tum Virtus ut sic, tum Theolog. 171

diversitate causæ efficientis in infusas & acquisitas, & ex diversitate objecti in Theologicas & Morales. Ita communis; idque probatur inductione.

6. In primis enim *Virtutes intellectuales* sunt eæ, quæ intellectum, in quo subjectantur, perficiunt: & tales juxta Aristotelem 6. *Ethic. cap. 3* sunt quinque, videlicet Intellectus, Scientia, Sapientia, Ars, & Prudentia; nam hæc spectant ad intellectum, in eoque subjectantur: quibus addi potest Fides infusa & Theologica, quam Philosophus ignoravit. Verùm de his (de præ Prudentiâ, & Fide, de quibus infra suo loco) meliùs agitur in Philosophia. *Virtutes morales* prout contradistinguuntur ab intellectualibus, dicuntur, quæ subjectantur in appetitu rationali (hoc est, in voluntate) & versantur circa dirigendos mores, atque juxta dictamen rectæ rationis moderantur, & dirigunt affectus animi nostri. Et hujusmodi Virtus moralis tum ab Aristotele 2. *Ethic. cap. 6* & Doctore nostro 3. *dist. 36. quæst. un. §. dicitur*, tum ab aliis passim, definitur dicendo: *Virtus est habitus electivus in mediocritate consistens, quoad nos determinata ratione, prout definerit sapiens.*

Virtutes intellectuales, & morales, quid?

7. Deinde dari Virtutes infusas, & acquisitas, patet ex eo: quia cum Virtutes nobis à natura non infint, imò defactò, ac post lapsum primi parentis nostri Adæ, cogitationes hominum potius intentæ sint ad malum ab adolescentia sua; hinc duæ generatim sunt causæ effectivæ Virtutum, videlicet Deus per infusionem earum, & proprium exercitium hominis, quo quilibet sibi comparat quosdam habitus virtuosos. Proinde & juxta hoc duplex principium effectivum, Virtutes ut sic rectè dividuntur in infusas, & acquisitas. Et quidem *Virtutes infuse* dicuntur eæ, quæ nobis à DEO immediatè infunduntur: ut sunt habitus Fidei, Spei, & Charitatis, qui etiam parvulis in Sacramento Baptismatis divinitus infunduntur; ut taceantur eæ virtutes, quæ Angelis, & primis nostris Parentibus in sua creatione à DEO infusæ fuerunt. *Virtutes acquisite* e contra sunt, quæ nostrâ industriâ, nostrisque frequentatis actibus comparantur, seu acquiruntur: ut sunt habitus Temperantiæ, Mansuetudinis, & hujusmodi; nam, ut inquit Philosophi, *ex frequentatis actibus fit habitus*. Cæterùm de tertio membro datæ divisionis in Virtutes Theologicas, & Morales, mox amplius dicetur; hinc sit

Virtutes infusæ & acquisitæ dantur, & quid sint?

8. CONCL. III. *Virtus Theologica* ut sic rectè describitur, dicendo: *Virtus Theologica est virtus à DEO infusa, cujus principia*

Virtus Theologica, quid?

cipalis actus tendit in DEUM tanquam objectum immediatum. Ita in re Doctores communiter. Dicitur imprimis, *Virtus a DEO infusa*: nam Virtutes Theologicæ, prout sumuntur pro habitu, infunduntur homini à DEO in Sacramento Baptismi. Et additur, *cujus principalis actus tendit in DEUM*: quia non est necesse, ut omnis ejus actus immediatè tendat in DEUM; nam actus ille, quo quis credit propter revelationem Divinam, Mundum esse creatum in tempore, canem Tobie in hujus adventu moville caudam suam, *Tobie cap. 11*, est quidem actus Fidei, non tamen tendit in DEUM immediatè. Sufficit proinde ad rationem Virtutis Theologicæ, quòd actus ejus principalis sic immediatè tendat in DEUM, utpote in quem credimus, quem consequi speramus, quem super omnia amamus.

Virtutes
Theologi-
cæ quomo-
do differant
à Morali-
bus?

9. Cæterum per illa verba, *tanquam objectum immediatum*, assignatur differentia Virtutum Theologicarum à Moralibus, proveniens ex diversitate objecti. Siquidem Virtutes Theologicæ habent pro suo immediato objecto DEUM, in quem earum actus principalis tendit tanquam in objectum terminativum *Quod*: secus autem fit in Virtutibus Moralibus, puta in Religione, Temperantia, Misericordia, & aliis hujusmodi: nam hæc pro suo immediato objecto non habent DEUM, sed vel cultum DEO exhibendum, vel passiones moderandas, aut miseriam indigentium sublevandam, &c. Quamvis & hæc saltem mediatè ac remotè tendant in DEUM, propter quos tales actus boni eliciuntur.

Religio,
quomodo
respiciat
Deum?

10. Si dicas, Religio etiam immediatè respicit DEUM, utpote cui defert cultum debitum, eumque honorare satagit; ergo. Resp. claritatis gratiâ distinguendo antecedens: Religio respicit DEUM ut objectum immediatum, ac terminativum *Quod*, negatur; ut objectum *Cui*, conceditur antecedens, sed negatur consequentia. Quia Virtutes Theologicæ respiciunt DEUM ut objectum *Quod*, & quidem principaliter (nam actus principalis earum est, credere DEUM esse, sperare DEUM consequi in æterna beatitudine, DEUM super omnia amare) Religio verò pro objecto *Quod* respicit cultum DEO deferendum, ipsum verò DEUM respicit duntaxat ut objectum *Cui*, cui videlicet cultum illum deferre laborat.

Tres tan-
tùm sunt
Virtutes
Theologicæ

11. CONCL. IV. Tres tantùm dantur Virtutes Theologicæ, videlicet Fides, Spes, & Caritas, & non plures. Ita omnes Theologi; nam prædictis tribus duntaxat convenit definitio Virtutis Theologicæ proximè allata. Hinc & Apostolus 1. Co-
rinth.

vinth. 13. has tres tantum enumerat, dicens: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc.* Et Concilium Trid. Sess. 6. cap. 7. de his tribus solummodo mentionem facit, dum inquit: *Unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per JESUM Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem.* Quotamen non obstante quælibet harum Virtutum Theologicarum distinguitur in habitualement, & actualement; per hanc intelligendo actuale exercitium, sive actum ipsum Fidei, Spei, vel Charitatis; per illam verò habitum istarum Virtutum divinitus nobis infusum.

QUÆSTIO II.

De perfectione, & cessatione Virtutum Theologicarum, & an habeant medium?

12. **C**ONCL. I. Virtutes Theologicæ sunt perfectiores omnibus Virtutibus Moralibus. Ita communis: nam Theologicæ habent perfectius objectum, videlicet ipsummet

Virtutes Theologicæ sunt perfectiores Moralibus.

DEUM.

13. **C**ONCL. II. Inter ipsasmet Virtutes Theologicas omnium excellentissima est Charitas, deinde Spes; non obstante quod ordine generationis Fides præcedat Spem, & hæc Charitatem. Ita communis omnium, cum Doctore Angelico 1. 2. q. 62. art. 4. & desumitur ex illo 1. Corinth. 13. *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas.* Accedit ratio: quia Charitas nos perfectius conjungit Deo, quam Fides, & Spes. Imò Charitas est mater omnium virtutum, ac sine ea cæteræ virtutes non sunt meritoria, nec profunt de condigno ad vitam æternam, juxta illud Apostoli 1. Corinth. 13. *Et si habuerò omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Inter Theologicas que sit perfectior?

14. **C**ONCL. III. Charitas amittitur quidem per quodlibet peccatum mortale, non tamen semper Fides & Spes. Ita omnes Theologi. Nam Charitas defactò est incompossibilis cum quolibet peccato mortali, ac per illud demeritoriè destruitur: habitus verò infusus Fidei amittitur per oppositum actum Infidelitatis, & Spes per actum Desperationis.

Charitas amittitur per omne peccatum mortale, non Fides & Spes.

Y 3

15. **C**ONCL.

Fiæ tamen
tunc infor-
mes sunt,
non vivæ.

15. CONCL. IV. Fides & Spes, quando in peccatoribus reperiuntur sine Charitate, non obitante, quòd in propria sua specie sint perfectæ, nihilominus sunt informes, non vivæ, ac imperfectæ in tantum, quia non perducunt ad beatitudinem. Ita Doctor Subtilis in 3. dist. 36. §. de tertio. idque desumitur tum ex verbis Apostoli 1. Corinth. 13. proximè relatis; tum ex illo ad Galat. 5. ubi dicitur: *In Christo JESU neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, qua per charitatem operatur.* Et in hoc sensu D. Augustinus lib. 14. de Civitate DEI, cap. 9. ait: *Sic igitur fides est quidem sine charitate, sed non perfecta virtus.*

In Beatiss
manet Cha-
ritas, non
Fides, &
Spes.

16. CONCL. V. In Patria, seu in Statu gloriæ cœlestis, non remanet in Beatiss Fides & Spes, benè tamen Charitas. Ita omnes Doctores. Probatur hoc imprimis de Fide: quia Fides est solum de illis rebus, quæ non videntur; unde D. Augustinus Serm. 27. De verbis Apostoli, ait: *Quid est Fides? Credere, quod non vides.* Atqui Beati vident DEUM semper, ac intuitivè; ergo non possunt amplius in DEUM credere. Confirmatur: quia, ut inquit Apostolus 1. Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem, &c. Cum autem venerit quod perfectum est, evanescit quod ex parte est.* Probatur idem de Spe: quia, ut ait Apostolus Rom 8. *Spes que videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat?* Atqui Sancti in cœlis vident id, quod est objectum Spei, scilicet DEUM, eoque perfectè fruuntur; ergo amplius non sperant. Quòd autem in Beatiss maneat Charitas, certum est, juxta illud 1. Corinth. 13. *Charitas nunquam excidit.* Unde Sancti in cœlis perfectissimè amant DEUM.

Virtutes
consistunt
in medio,
vel formaliter,
vel tantum materialiter.

17. Quantum attinet ad posteriorem partem Quæstionis, est præmittendum, quòd Virtutes variè possint intelligi consistere in medio, videlicet formaliter & secundum se, vel duntaxat materialiter. *Formaliter*, ac secundum se, *virtus consistit in medio*, quando ipsemet habitus virtutis inter duos extremos habitus vitiosos sibi oppositos versatur: prout Liberalitas mediat inter Avaritiam, & Prodigalitatem, nam quodlibet horum vitiorum extremè opponitur Liberalitati; Avaritia quidem per defectum, sumptus etiam necessarios non faciendo; Prodigalitas verò per excessum, expendendo bona sua in sumptus non necessarios. *Materialiter* dicitur *virtus consistere in medio*, quando ex una quidem parte contingit formaliter peccari contra illam virtutem, ex altera verò parte non sic, sed solum per oppositionem ad aliam virtutem ob certas rationes & circumstantias: sic Temperan-

rantia mediat inter Intemperantiam in cibo & potu, & inter Inediam; nam Inedia, per quam quis voluntariè se interficit, formaliter non opponitur Temperantiæ, sed Charitati erga seipsum.

18. Alio adhuc modo Virtutes possunt intelligi habere medium, nempe vel ex parte objecti, vel solum ex parte actûs. Priori modo contingit, Virtutes habere medium, quando objectum actûs virtuosi ita requirit medium, ut neque certam mensuram ejus excedere, neque ab eadem deficere possit: sic fit in virtute Temperantiæ, quæ salvatur in mediocritate cibi & potûs sumendi, ita ut neque plûs, neque minûs sumatur, quàm exigit natura juxta præscriptum rectæ rationis. Posteriori modo Virtus intelligitur habere medium, quando virtus non petit certum modum ex parte objecti observandum, benè tamen in actibus circa illud versantibus, ne scilicet alio modo, quàm oportet, exercentur: sic Amor DEI consistit in medio; nam non potest excedere ex parte objecti (DEUS enim est dignus omni amore) benè tamen ex parte actûs, volendo scilicet amorem DEI elicere illicito modo, v. g. occidendo seipsum.

Et habent medium vel ex parte objecti, vel solum ex parte actûs.

19. CONCL. VI. Virtutes Theologicæ habent quidem suo modo medium, quod possunt, ac debent observare; non tamen habent medium ex parte objecti sui formalis, sed solum ex parte actûs, sive exercitiarum. Ita communis; idque suadetur ex illo vulgato dicto: *Virtus consistit in medio*. Hinc *Isaia cap. 38.* dicitur: *Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram (scilicet per excessum), neque ad sinistram (nempe per defectum) qualia etiam habentur Deuter. 5. & Proverb. 4.* Et D. Apostolus *Rom. 12.* generatim præcipit, *Non plûs sapere, quàm oportet sapere.* Accedit ratio: quia in exercitio Virtutum Theologicarum potest dari non solum defectus, prout fit in omissione talium actuum tempore urgentis præcepti (ut taceamus vitia extremè opposita per defectum, nempe Infidelitatem, Desperationem, & Odium DEI) sed etiam excessus, si actus illi fiant modo indiscreto, & *plûs quàm oportet, sapere* volendo; prout fieret, seipsum ob amorem DEI putativum interficiendo, aut eisdem immolando filium suum, prout olim fecerunt Gentiles.

Virtutes Theologicæ, an, & quomodo habeant medium?